

NOSTRA PARLA

N.º 18

Juny 1923

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Boters, 16, primer. — BARCELONA

LES TERRES GERMANES

Les terres de llengua catalana, Rosselló, Balears, València i Catalunya, que un jorn estaven germanivolament aplegades, resten avui tristament disgregades, trossejades en "províncies" artificials i espiritualment gairebé del tot separades. Aquest deplorable estat en què ens trobem és causat per l'oblit i el desconeixement que els d'una terra tenim dels de l'altra. Som com la fillada d'una antiga casa pairal que la sort malestruga ha dispersat i el temps i la separació ha fet que ja no ens coneguem els uns als altres.

Sols una minoria, representada gairebé totalment per NOSTRA PARLA, agrupament de balears, valencians, rossellonesos i catalans, serva fidelment el foc de l'antiga llar, i voldria arborar en l'amor comú a tots els que en ses vàries modalitats parlem la mateixa llengua, fent que tots ens coneguessim i ens estimessim més cada dia.

No hi fa rès que algú no recordi nostre comú passat. Pot ignorar-se, però mai esborrar-se la Història gloriosa que els nostres avantpassats escrigueren amb llur sang, la mateixa que encara corre per les nostres venes. Podrem oblidar-nos els uns als altres, però seguirà essent sempre la mateixa la llengua que les mares ensenyaran als infants a València i al Rosselló, a les Balears i a Catalunya. Potser que algú oblidarà el lloc on viu, però la nostra terra seguirà estenent-se graciosament a la vora de la Mar Mediterrània, des de l'estany de Salses a les palmeres d'Elx, del Ribagorça a les boques de l'Ebre i encara emergirà formosa, nova Venus, d'enmig de l'aigua, a l'Illa Daurada.

La triple unitat de la Terra, la Llengua i la Història, és quelcom indestructible, més perdurable que la memòria dels homes, més forta que les separacions artificials i violentes.

És per això que malgrat tot, una lleu esgarrifança comença avui a extremir el còs mig adormit de tots el pobles que parlen la nostra

llengua vernàcula, i cal que tots els patriotes acullin amb la més gran joia i encoratgin aquests signes de desvetllament.

A València s'estén l'amor a la nostra llengua i un dia és un poeta i l'altre una corporació pública o una entitat científica que l'acullen i la honoren. Són varis els periòdics valencianistes que es publiquen; a Barcelona es constitueix la "Germanor Valenciana", i recentment de cors generosos ha brollat la iniciativa d'oferir la intervenció de València prop de l'Estat espanyol, per retornar a Catalunya la llibertat i la pau social.

La visita dels catalans, iniciada per NOSTRA PARLA, a nostres germans del Rosselló, en l'hora tràgica de la Gran Guerra, ha deixat una llarga estel·la de simpaties i afectes entre els catalans d'una banda i de l'altra dels Pirineus, que vindran encara a refermar-se amb el generós present d'una Biblioteca d'Autors Catalans, Valencians i Mallorquins a Perpinyà.

El renaixement de la nostra llengua anirà unit per sempre al nom gloriós del patriarca Aguiló, fill de Mallorca, on la nostra literatura ha tret tan bella florida. La novella "Associació per a la Cultura de Mallorca" i la Secció Menorquina de NOSTRA PARLA, de Mahó, són una ferma esperança pel desvetllament de l'amor a nostra idioma.

En contra de tots els enemics, la llengua dels nostres avis no morirà i jorns de major glòria vindran per ella. Mentrestant, cada dia ens sentim més germans tots els que la parlem, pescadors de les cales mallorquines i pastors dels Pirineus, gent del Canigó, muntanyes regalades, i llauradors de l'horta valenciana.

Tal com ho són les Diades de la Llengua Catalana, que a cada any nou que comença celebra hom a Barcelona, també aquest número de NOSTRA PARLA, on ressonen el batecs de vida de tots els nostres Pobles, és un símbol de la nostra germanor i de la nostra unitat de llengua i d'esperit.

PARLEM VALENCIÀ

La parla és l'expressió del pensament; el pensament, és la manifestació de l'esperit; l'esperit governa el món. No dic res nou: tots ho sabem. Els pobles, no són més grans ni més gloriosos per el seu poder ni per la seua riquesa; elements tots els jorns circumstancials i transitoris. La grandor i la glòria dels pobles, està en son esperit, que es revela en les seves creències, en les seues costums, en les seues virtuts i en els seus defectes, que ell imposa en la seua parla, influint decisivament en les progressives evolucions de l'humanitat. On està la parla, està i mana l'esperit de la raça a la qual perteneix.

Per això els pobles que perden la seua llengua, són pobles vençuts i dominats moralment per els que els han imposat la que parlen. Aquells perden la seua personalitat, per afirmar més vigorosament la d'eixos.

El ressorgiment de la llengua valenciana és el despertar del poble valencià, que vol pensar, sentir, saber, i viure en valencià; que vol reconquerir la seua personalitat històrica i ètnica en tots sos esplendors: que inicia la rebeldia sempre llegítima quan és justa, contra les absorcions d'un centralisme tan insoportable com destructor.

La joventut valencianista treballa generosament en eixes orientacions. Sap molt bé que on aplegue nostra parla, aplegarà en totes les seues manifestacions, l'esperit gloriós de la raça valenciana. No oblidada que la paraula és l'element més conqueridor dels sentiments i de la voluntat de les ànimes i dels cors.

Jo vull rendre tota la meua admiració a aquests joves il·lustrats que així fan pàtria i així ens ensenyen a ésser valencians.

ALEXANDRE BATALLER.

Vice-President de la Diputació Provincial de València.

...I EL RAPSODA AIXÍ CANTÀ

O, llaurador del meu país, ton record va unit als dies més ditxosos de ma infantesa, els matins en que em despertaren les alegres notes de la banda del poble! Per les esclatxes de la finestra penetraven ja els primers raigs del sol, uns amb altres es creuaven dins la cambra, que semblava, llavors, vista a través d'un vel. Aquella llum tèrbola era la bastant per distingir, des del llit molt alt i estovat en que em trobava, les estampes de sants i algun brodat en canyamaç penjats de les parets i una calaixera sobre la qual hi havia una imatge, baix una campana de cristall, entre dos búcars dels que eixien flors de drap, algun coixinet d'agulles, varis retrats de Primera Comunió, soldat i matrimoni, acàs un estotget amb tapa guarnida de caragolets...

Ja ben entrat el matí em duies de la mà a missa major: l'església en els dies de festa s'adornava, amb art senzill i ingenu, de teles damascades, flors i llums, moltes llums. Què llarg em paregué sempre el sermó! Em tornava a dormir i altra volta, sobressaltat, em despertà l'orgue a l'emprendre un andant de joia. Acabada la funció religiosa, hora de migdia, es disparaven els masclets i l'engraellat, uns esclafits que eren com l'explosió de l'alegria de tot el poble.

A la vesprada havia que veure les danses acompanyades de tabalet i dolçaina, les corregudes de joies, la cavalcada de grupes i carros triomfals, els arcs i les garlandes, en qual confecció entraven el llorer,

la pauma i el xiprer, i l'enramada de murta, que embaumaven l'ambient, la processó passant per els carrers, baix una pluja de flors que queia dels balcons, engalanats amb cobertors, banderoles i fanals de vidre, i entre les vives coloracions de les llums de bengala i els trons i llamps de la traca en la plaça mentre les campanes i les músiques no paraven de tocar...

I, per si no hi hagués prou amb tanta cosa, a la nit serenata i castell. De retorn a casa, cansat i reventat, en el ventre portava un empatx gàstric; m'hi havien convidat en totes bandes i quan tip vaig aduir que ja no podia més, despagat, encara em replicares: El llaurador, de bona gana ho donava.

El cosmopolitisme nivellador no aconseguí fins el dia, amb sa mà de gel, arrencar la planta de ton ésser. Encara sona, per tu, més dolçament fins penetrar a l'íntim de ton cor, mare que "madre", Nelet que "Manolito", inyor que "nostalgia" neguit que "desazón"... Degué presentir-te Alfred de Vigny, quan en París, fa anys que escrivia aquestes xamoses paraules: "*Quelquefois, nôtre langue a embelli ce qu'elle a touché; cela est rare, il est vrai. — J'aime mieux Michel-Ange, que Michelangelo, et Florence que Firenze.*" Havien d'ésser, en ta llaor, la capital apel·lada cervell de l'Europa, la *Ville Lumière*, àrbitre del luxe, la moda i les elegàncies i l'aristocràtic literat — esperit subtil — perquè et reivindicessin de frèvols i descastats letxuguins.

Quantes vegades, passejant per tes hortes, apagares ma sed amb aquella aigua de la botitxa penjada d'un pilar de l'emparrat de ta barraca! Quantes i quantes m'acompanyares quan em perguí en mon camí, no deixant-me fins tindre la seguritat de que em tornaria a perdre! Creguí viure, per un moment, la vida patriarcal de l'Évangeli, realitzat el sublim ideal del Cristianisme en la terra.

Tu — el que diuen desgarbat — en ballar l'incomparable xàquera te converteixes en senyor: hom vos hi trobà llavors amb les postures de la dansa, les línies clàssiques de la Bellesa, que els reis depren-gueren de tu els minuets que es ballen en sos palaus.

Quan Teofil Gautier t'hi va veure en la plaça del Mercat, li pare-gueres un beduí, i per si açò fóra poc, encara s'estranyà de que aquella dona — segons sa expressió — de formosor de veneciana, es criara per a tu. El gran artista francès, com sols veia el color, no pogué capir que ta bellesa moral igualava, si no superava, la de l'encís físic de ta digna companyona.

Malgrat ésser tan excelsa la seva sensibilitat artística, no se'n adonà de que era ton primer bes d'amor, un bes pur, immens, suprem, que no sabé mai ni a bayes de flamenc ni a decadències de la ciutat.

Ignorà també el que respectaves a ta muller, oint sos consells, que rares voltes et permeties discutir, com els oràculs d'una pitonisa i que et consideraves deshonorat si ella agafava una ferramenta per ajudar-te, que la dona — deies — s'hi havia fet per els quefers de la

casa i el cuidado de la família, cosa que no entenen altres llauradors de l'Espanya i de l'estranger.

Però Gautier, al descriure't, havia dit abans, en gràcia a lo pintoresc, o per propensió innata a l'*espanyolade*, que en el cornaló de la manta portaves junts el pa, el meló, els diners i la faca. Dibuijà, sa fantasia, ton noble escut sense saber-ho: els dolços fruits que traus a la terra, per tu atesa, com la cortisana son tocat; la riquesa que, amb treball, pastes; i l'instrument que només esgrimeixes, valerós, per defendre ta honra o lliurar-te dels malfactors que a tot arreu s'hi troben a l'aguait.

Repasse ta executòria i cada vegada adverteix més dolorosos sacrificis, més honroses gestes. Tu ets el combatut per les gelades, la sequia, la pedregada i els paràsits del camp; el que, si te sents víctima de la fam i de la set, menys emigres; el que sofreix contribucions pujades al màxim amb apremis i recàrrecs; el que viu sempre amb els temors de la baixa de preus, que suposa una minva de les teves garanties econòmiques, o de la quiebra imminent, que acabi amb ton crèdit; el que et veus perseguit injustament per el cacic que porta l'intranquil·litat a ta llar, i que sense protecció dels Governes, ni auxili de ta representació en Corts, marxés cap al progrés agrícola, amb ta voluntat de ferro, fente superior a les circumstàncies, desgastant tes forces, consumint tots els teus recursos. Sempre avant, ofereixes cada dia a la Pàtria, en major quantitat, nous cultius en totes bandes, intensius en gran manera, fonts de producció incessant i d'inagotable riquesa en el pervindre.

El llaurador valencià, en fi, és aqueix admirable veí d'Almàcera que, no satisfet en ser-ho, es feu també industrial, per sa sola iniciativa i amb son propi esforç.

O, ànima gran, treballador sense igual en el món! Res me fa sentir la meva petitesa com estretar ta mà callosa; tu que, constantment, te sacrificues, ets, de més a més, l'home-herò. Jo et proclamo el més alt símbol de ma raça!

EDUARD MARTÍNEZ FERRANDO.

VALENCIA I CATALUNYA

Es cosa sabuda, que per fer exaltar l'esperit d'un poble fins arribar els refinaments culturals manifestats en la literatura, la música i l'art en general, es necessita una tranquil·litat de nervis, una serenitat gairebé física que únicament poden sentir els pobles que han assolit sa completa llibertat i no tenint inquietuds irredem·tistes que ofusquen i en-

verinen, dediquen els seus esforços al conreu d'una política sana que dona per resultat l'estat progressiu del qual parlàvem abans.

Ara bé, que la Catalunya subjugada, escarnida a cada hora en els seus sentiments i les seves costums, per un poble que en aquest ordre de coses està en situació molt inferior, alcança malgrat això un grau de progrés tan intens que s'el té en compte en el concert mundial. Això, amics meus, hem de reconèixer que tot i essent una característica admirable del poble català, és degut en gran part a la virtualitat de l'ideal de redempció, que fa superar-se als homes, fent-los arribar a llocs insospitats per ells mateixos.

Aquestes dues filosofies d'eminents catalans resumeixen el nostre raonament. "Valdria la pena de destruir-ho tot, per el plaer de refer-ho". "Si el nacionalisme català no fós un fet biològic hauria d'inventar-se".

L'entitat capdavantera d'eixe moviment progressiu és NOSTRA PARLA que ocupa dignament son lloc desenrotllant un vastíssim programa, quals resultats magnífics veiem cada dia.

Sens cap dubte, aquest organisme ha sigut la clau mestra que comença despertant el cervell dels homes i acabarà coronant la definitiva reconstrucció de l'Estat-Català.

Per el que toca a València, és difícil l'apreciació per part nostra, ja que la proximitat no ens deixa vore els progressos que sens dubte aconseguim; des de fa alguns anys no n'hem deixat passar cap sense celebrar concursos infantils de lectura, en els quals hem deixat centenars d'infants sense inscriure, per manca de cabals per organitzar el concurs més ample.

Darrerament celebrarem una Assemblea en la Diputació Provincial a la qual aconseguirem portar totes les persones que en València tenen representació en la política i en el saber i demés que feren declaracions favorables al nostre ideal.

Tot i agraint l'ajut que ens proporcionaven en dita Assemblea els polítics valencianistes, hem de fer constar açaí, que estos no en tragueren el profit degut, i dit acte no ha tingut les conseqüències favorables a les nostres idees que esperavem.

Finalment hem de dir que comencem la tasca per celebrar un nou concurs de lectura i aprofitem l'ocasió per recomanar a les entitats i bons patricis que ens puguen ajudar ho facin aviat.

A NOSTRA PARLA de València no hi falta coratge i a poca ajuda material que li siga otorgada, confiem en desvetllar l'ànima del nostre poble que si bé tarda més en despertar, ho farà segurament, donades les seves característiques, en més violència que el català, i farà el camí més aviat per ocupar el lloc que li pertoca en la nova construcció política del món.

F. SOTO MAS

President de la Secció Valenciana de NOSTRA PARLA.

LA LLUITA CONTRA ELS PREJUDICIS

Abans de mampendre intensament la lluita reivindicadora de la plena sobirania de la nostra llengua en les terres valencianes, cal mampendre una lluita prèvia tal vegada més intensa que aquella, contra els prejudicis comuns que enverinen la consciència popular.

Està fonamentat arrelat en l'esperit valencià i majorment en les viles rurals que nostra llengua és inferior en hermosura, a aquella exòtica i oficial. Aquesta creència absurda neix d'una falsa concepció de superioritat ciutadana a qual esperit d'artificiosa ciutadania és inherent la castellanització.

Dur-li a la gent dels camps i als de ciutat que creuen aquest absurde la convicció de la suprema hermosura de nostra llengua seria infondre-li un principi d'estima que l'aproparia al seu ver esperit.

Altres dels prejudicis comuns dimana d'un mal entés universalisme trasnuitat i renyit amb la cultura que somia una artificiosa patria futura mecànica i uniformada per una llengua artificial.

Jo feble de l'argumentació dels que sostenen aquest prejudici ens estalvia de fer cap indicació. Més vulgar és el criteri utilitari de les llengües que oposen com més raonada i contundent prova contra la renaixença de nostra llengua. No volen veure aquests que si l'anàrem a cercar una llengua d'utilitat màxima no seria certament la de Castella la que caldria adoptar.

Aquest són alguns dels prejudicis més estesos i retrets com a més assabentades argumentacions.

Podríem esmentar altres prejudicis que volen oposar-nos, però per absurde i mal fonamentats val més no fer-ne cas.

La primera tasca seriosa dels aimants de la llengua deu ésser aquesta de fer-los vore clarament la justícia i realitat de nostra problema filològic per a que ajunten llurs veus a les nostres.

El dia que casi tots els valencians estimen la seua llengua, allavors no capia dubte que aquesta serà única mestressa de València per més lleis coercitives que la tirania domenyadora vulga imposar-nos. A una voluntat forta d'esclavitzar, la venç una voluntat més forta d'ésser lliure.

V. TOMAS I MARTI

EL LLAÇ DE LA LLENGUA

Sense el nexa de la llengua difícilment es podria acomplir aquesta idea d'unitat futura que hom serva per a Catalunya i València. És la nostra llengua, que ressona amb modalitats diferents en totes aquestes terres, la que pot reintegrar-les al seu agrupament històric. Però les qüestions que atenyen al recobriment del nostre domini lingüístic i a la dignitat del nostre idioma, han d'esguardar-se amb una depurada i exigent idealitat.

A mesura que a València s'eixampla i s'intensifica el conreu conscient del nostre idioma, es va fent més viva la solidaritat amb les altres terres germanes. El llenguatge renova la tradició, disposa l'esperit per a les evocacions orientadores de l'avenir. La llengua ha de ressucitar els vincles esmortuïts per tants d'anys d'esclavatge espiritual i d'imposició idiomàtica; ha de refer, duradorament, aquelles convergències pretèrites que ens desperten unes enyorances punyentes al contrast de les actuals convergències valencianes.

Tenint la nostra llengua aquesta valor d'aproximació entre Catalunya i València, és precis difundir-la per tot arreu com instrument de dignificació nacional i de realització dels nostres ideals superiors. Unicament ella pot restablir les relacions fraternes de tots els que parlem una mateixa llengua. I sols quan ella triomfi amorosament, esdevindrà realitat el nostre somni de que Catalunya i València cerquen la seva perfecció i el seu benestar, unides a l'ensem per vincles de raça i per amistat de germans.

Ad. PIZCUETA

Secretari de la Secció Valenciana de NOSTRA PARLA.

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

MALLORQUINS:

Passada tota una època de somnis i de campanyes idealistes, uns quants homes de bona voluntat, no massa joves per no viure amb els peus en terra, ni massa vells per haver caigut dins un gris escepticisme, hem cregut necessari fer un cridament a tots els qui senten amor per Mallorca i crear un llaç d'unió ferm, i ample on hi capien tots.

És un fet positiu que l'esperit individualista o de petites agrupa-

cions d'homes prospera i floreix a tot arreu de Mallorca traduint-se en un major benestar material, en una riquesa positiva que es resol en millores i empreses de tota casta. És un fet manifest i clar que el que en diuen el progrés, considerant-lo únicament baix aquest aspecte, camina ràpidament entre nosaltres; però també és un fet que ningú pot negar que no correspon a tota aquesta elevació material una elevació espiritual essencialment mallorquina quan a tot arreu de Mallorca hi floreixen solitàriament un gran nombre d'esperits selectes que podrien donar les normes a les multituds i fer-les caminar per aqueixa via meravellosa de la nostra essència, una mica obstaculitzada avui.

Arreplegats tots aquests calius solitaris podria encendre's un gran foc que prengué per tot arreu.

Cadascun d'ells que duen dins el seu cor com el més viu i sant un ver amor a Mallorca, tendria a cada moment la calor, l'entusiasme i l'ajuda de tots els altres. I la feina seria fecunda.

Per això feia i fa falta a Mallorca una entitat que, allunyada de tota concupiscència política tal com avui es practica, se estableixa per a aunar primer tots els esforços individuals i estendre per tot arreu una neta i vera cultura mallorquina.

Pocs o molts, quedarà de fet constituïda des d'aquest primer moment, i estarà oberta a tot-hom vengui d'on vengui, perquè en el llinyar del portal de la nostra casa sols es farà una pregunta: "Estimes Mallorca"? I a tots aquells qui responguin afirmativament, els obrirem els braços i els donarem en mútua correspondència, el nostre cor.

L'Associació per la cultura de Mallorca tindrà, doncs, per objecte, unificar en el possible tots els esforços espirituals individuals, i organitzar a Ciutat i per tots els pobles actes culturals de tota mena.

Hi ha, ja, naturalment, una sèrie de finalitats ja concretades i a les quals es donarà realització a mesura que ho permetin les circumstàncies. De moment podem fixar les següents:

Butlletí mensual: que reflecteixi la vida de l'Associació i a on se donarà compte de tots els batecs espirituals de la nostra terra.

Jocs Florals de Mallorca: organització general per a que es celebrin amb tota la majestat possible, una sola vegada a l'any i a diferents indrets de Mallorca.

Festes populars: cooperació a les que se celebrin, procurant orientar-les donant-les un caràcter ben nostre i cultural.

Diades a la Llengua.

Cicles de conferències en els pobles,

Edició d'obres noves d'autors mallorquins. Edició d'obres d'autors universals pels infants de la nostra terra. Aquestes dues seccions darreres tindrien una gran importància, i en tant que facilitarien la publicació d'obres inèdites, satisfarien una necessitat que sols des d'aquí podria ésser bellament resolta.

Instal·lació de Biblioteques populars.

Cooperació a propagar la parla popular.

Publicació de proclames, cartells i demés d'interés general i patriòtic.
Per dur endavant tota aquesta tasca, l'Associació per la cultura de Mallorca, acudirà a

- a) *Subvencions*, de corporacions i entitats.
- b) *Donatius* de persones aimadores de les nostres coses.
- c) *Subscripcions* a cadascuna de les obres que es publiquin.
- d) *Quotes dels associats*, que serien voluntaris fixant-se el mínim en una pesseta mensual.

Això no és més que adelantar en principi un esbòç del programa que en una primera reunió general es puntualitzaria.

No mos contentem més amb paraules. Si de veres estimam Mallorca fassem per ella una mica de sacrifici.

Mallorca 20 febrer de 1923.

Jaume Sastre, Pbre.—Andreu Bordoy.—Joan Capó.—Guillem Colom, (de Sóller).—Miquel Duràn, (d'Inca).—Llorens Garcias, (d'Artà). P. Oliver Domenge, (de Felanitx).—Josep Claverol, (de S. Jordi).

L'ESPERIT DE L'ASSOCIACIÓ

Quant fa una mesada presentàvem el manifest al poble mallorquí estavem segurs de que no podríem coincidir en els detalls amb tots els sectors de la opinió, ja que ens posavem en el terme mig del problema, com correspon a tot el qui projecta fer obra positiva.

Tot hom compren que en tot moviment de lliberació, espiritual o material, hi ha alguns capdevaners, els quals, més clarividents o amb més instint, per fruit de reflexió més sòlida, caminen molt endavant i el seu esperit anhela fortament una ràpida consecució d'ideals avençats. A l'enfront d'aquests hi ha els qui per reacció i moguts per la temor d'aquelles mateixes idees, sembla que vulguin, no sols conservar-se en la situació de quietud, sinó que tornarien enrera o el mourien en el sentit més divergent d'aquells. I al mig d'aquestes dues forces, que vol caminar lentament però continuadament assentant sempre el seu peu en base sòlida. Hem de fer una aclaració. El públic no està format solament per aquests tres sectors ni tantsols són la majoria. Abans que una idea o problema sigui vivent en el camp de la consciència colectiva és estat, idea o problema de seleccions. Per arribar a ésser problema general fa falta un temps més o menys llarg i una primera dispersió de forces que l'irradiïn per tot. Si aquests nuclis tenen força vital i l'idea o problema que els encengué té impulsió i és

essencial a la vida social en qualsevol aspecte, mourà la discussió primer, i després serà acceptada o rebutjada.

Fetes aquestes consideracions apliquem-les a les nostres coses.

Hi ha hagut entre nosaltres i hi ha encara un petit nucli que viu espiritualment fóra de la realitat d'aquí i creu que hauríem de trobar-nos en el mateix punt i situació en la qual es troba, per exemple, Barcelona. Hi ha també un nucli de gent que no pot sentir parlar de Mallorca ni de mallorquinisme, temorega de ço que no hi ha més que en la seva imaginació. Hi ha al mig d'aquests una sèrie de illocs intermitjos, de gent que accepta en part més o menys grossa les idees regionals en tots o en algú dels seus aspectes: administratiu, cultural, jurídic etc.

Però apart d'aquests hi ha la massa — tot el nostre poble s'hi troba comprès — que mai s'és aturat a pensar en aquestes coses com abans mai s'havia aturat a pensar en el problema econòmic. Només que aixís com aquests per la seva immediata repercusió en la vida material es presenta per si sol i moltes vegades en formes violentes i exigents de solució ràpida, els de índole espiritual sols poden ésser actuals quant la reflexió per l'educació els plantetja com a condicions essencials per la vida ciutadana.

Heu's aquí ço que passa a Mallorca.

És un fet positiu i que està en la consciència de tots, que tot mallorquí, té la glòria d'haver vist la llum del sol a la nostra terra, i tothom sent i reconeix la fonda enyorança que senten a l'ésser lluny de son país natal. També és un fet manifest l'afany de superació que en tot moment i per tot hom es retreu de les condicions naturals i humanes de Mallorca. Però això és un sentiment instintiu i per tant té un valor pueril en quant es devalla al detall i a la valoració de ço que l'home mallorquí fa per la seva pàtria, segons diu ell tan estimada.

La primera significació dels mots que enclouen el nostre nom ens diran tot el què hem de fer. L'idea principal està inclosa en el mot *cultura*. Per ell ens veiem empesos a cultivar, ço és, a posar en les millors condicions inferiors i exteriors el subjecte que s'ha de desenrotllar i que és en el cas present l'home mallorquí. Així comprendria el desenrotlle total de l'home baix tots els seus aspectes: físic, intel·lectual i moral. La costum ha restringit la significació del mot cultura i avui es determina amb ell mes pròpiament ço intel·lectual. Així i tot necessitam en primer terme elevar al pla de lo conscient, de lo reflexiu tot aquest aspecte humà per a que cada ú arribi al punt capdal que li permeti la seva força interior.

Un adjectiu determina, delimita i concreta l'actuació nostra. No pretenem ésser els que disposen de tots els elements culturals, al menys avui per avui, ja que això és una obra total i per tant sols capaç per organismes de govern. No és tota la cultura de l'home mallorquí la que desitgem assolir, sinó el particular i propi de les circumstàncies

de lloc. Sols dins aquest determinatiu pensem actuar principalment perquè ja que aquest caràcter per el particularíssim no està comprés dins el programa general, te el perill d'ésser com excitat en terme molt llunyà i finalment abandonat, per el qual s'arribaria a la pèrdua total de totes les notes que ens caracteritzen i ens donen personalitat pròpia. Un exemple senzill ens ho demostrarà: No cabrà dins el nostre programa l'ensenyar a llegir perquè això avui per avui no pot ésser realitzat més que per les escoles de l'estat o particulars; però sí, hem de salvar la llacuna dels seus programes ensenyant a llegir en mallorquí. Igualment diriem de l'Història, que s'ensenya per un abús de metodologia, d'una manera general: la nostra actuació serà aquí omplir el buit que s'hi deixa i posar ben de relleu les nostres grans figures i els fets principals de nostre poble en el temps passats.

Quant aqueixes notes particulars no són essencials ni formen part de la mateixa naturalesa dels pobles encara que s'esforcin en mantenir-les, la seua circumstancialitat les arriba a abolir i desapareixen per sempre. Però quant formen part de l'essència i són un integrant de l'ànima d'un poble, o aquell fineix totalment, cosa gairebé biològicament impossible, o sorgeixen vives i fortes a qualsevol temps propici. Això és el que ocorre avui. Demostració evident és la de que en tota època hi ha hagut esperits qui l'han viscuda la vida mallorquina i l'han feta florir i ara els petits nuclis que aquí i allà a diferents indrets de Mallorca floreixen. L'abundància dels quals demostrarà la necessitat d'enllaçar-se, d'unir-se, d'associar-se.

Ve't-aquí, doncs, ben determinada la força que ens ha mogut i que s'ha concretada en la nostra Associació.

Els qui vulguin veure bé el nostre esperit comprendran que sols un sentiment pot dar vida a la nostra Associació: l'amor. Aquest sentiment exclueix tota idea de rencor, d'odi, de gelosia, de mesquindat. En tot mallorquí, inclús en els que de moment puguin despreciar-nos o combatre'ns, hi veiem un germà al qual volem cridar, cridant-nos mútuament a fer conscient l'amor que té a la nostra terra per enlairar aquesta per damunt totes les altres del món.

JOAN CAPÓ VALLS DE PADRINAS

Secretari de l'A. P. L. C. de M.

NOTES ESTADÍSTIQUES SOBRE ELS POBLES DE LENGUA CATALANA

Aprofitant la recent publicació del cens de 1920 (1), hem aplegat unes dades estadístiques sobre els pobles que parlen la llengua catalana en ses vàries modalitats.

La nostra Pàtria té una extensió de **60,853 kms.²**, o sia poc més de l'octava part de l'Estat Espanyol.

	Kms. ²		Kms. ²
Catalunya "francesa" ...	3,713	"Prov." Terol (id. id.) ...	1,113
Andorra	496	<i>Total zona catal. d'Aragó</i>	5,574
"Prov." Girona	5,864	"Prov." Castelló (Z. Cat.)	4,857
"Prov." Barcelona	7,690	"Prov." València (id. id.)	4,235
"Prov." Tarragona	6,490	"Prov." Alacant (id. id.)	4,253
"Prov." Lleyda	12,150	<i>Total Regne de València</i>	
<i>Total Catalunya</i>	32,194	(zona catalana)	13,345
<i>Balears</i>	5,014	Alguer	300
"Prov." Osca (zona catal.)	3,569	TOTAL TERRES DE LEN-	
"Prov." Saragossa (id.)	892	GUA CATALANA...	60,853

La població de les Terres de Llengua Catalana és de **4.393,133** habitants, o sigui la quinta part (20,59 %) de la població de l'Estat Espanyol.

En el quadre que hom trobarà a continuació, hi han contingudes les xifres de la població dels territoris catalans en 1900 i en 1920; juntament amb l'augment obtingut durant aquest període, augment realment extraordinari, puix passa del mig milió.

(1) Instituto Geográfico y Estadístico. Censo de la Población de España 1920. T. I. Madrid 1922.—Amb dades del cens de 1900 hi ha un treball de Mn. Joan Aguió: *Fronteres de la Llengua Catalana y Estadística dels que parlen català*. (Vol. del Primer Congrés Intern. de la Llengua Catalana. Barcelona, 1908. Pàgs. 638-643).—Aprofitant dades d'aquest treball i posant-ne d'altres al corrent del cens de 1911, es publicà una estadística en el núm. 1, Maig 1918, de la REVISTA DE NOSTRA PARLA.

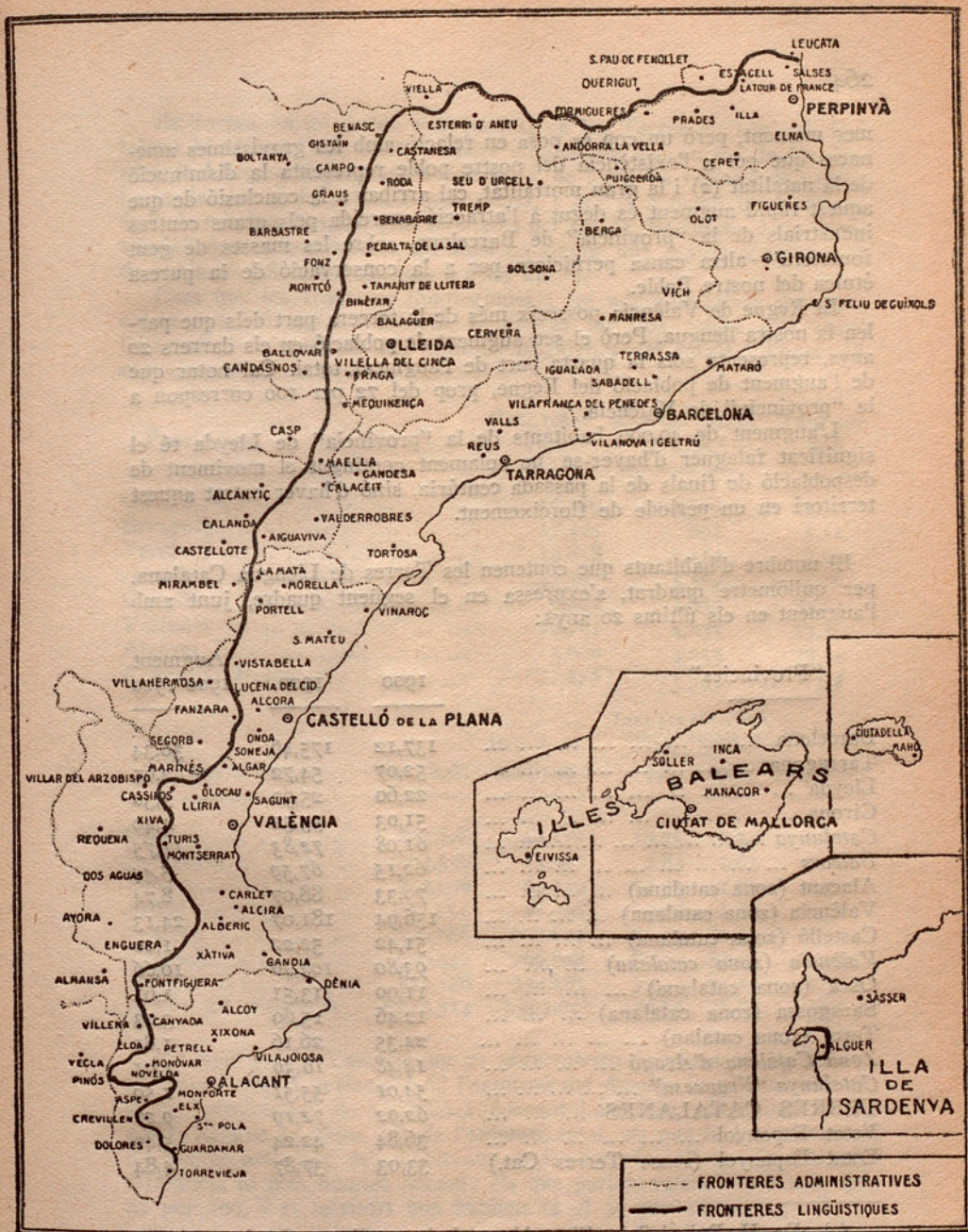
Territoris	1900	1920	Augm.
Catalunya "francesa"	200,536	206,129	5,593
Andorra	6,000 *	6,000 *	—
Ciutat d'Alguer	12,000 *	12,000 *	—
Girona	299,287	325,619	26,332
Barcelona	1.054,541	1,349,282	294,741
Tarragona	337,964	355,148	17,184
Lleyda	274,590	314,670	40,080
Osca (zona catalana)	42,471	48,232	5,761
Saragossa (zona catalana)	11,120	13,997	2,877
Terol (zona catalana)	27,098	29,119	2,021
Castelló (zona catalana)	249,752	252,624	2,872
València (zona catalana)	664,653	766,838	102,185
Alacant (zona catalana)	337,405	374,581	37,176
Balears	311,649	338,894	27,245
Total... ..	3,829,066	4,393,133	564,067

Resumint per regions, tindrem aquest nou quadre:

	1900	1920	Augm.
Catalunya "francesa"	200,536	206,129	5,593
Andorra	6,000	6,000	—
Catalunya	1.966,382	2.344,719	378,337
València (zona catalana)	1.251,810	1.394,043	142,233
Zona catalana d'Aragó	80,689	91,348	10,659
Balears	311,649	338,894	27,245
Ciutat d'Alguer	12,000	12,000	—
Total	3.829,066	4.393,133	564,067

De les 4.393,133 persones que parlen la nostra llengua, més de la meitat resideixen a la Catalunya estricta, i de la població d'aquesta més de la meitat pertany a la "província" de Barcelona, o sigui, en resum, que aquesta sola dona més de la quarta part de tots els que parlem català. De manera semblant, més de la meitat de l'augment de població de les Terres Catalanes durant el període 1900-1920, correspon a la "província" de Barcelona. Aquest fet pot semblar falaguer de pri-

* Aquestes xifres sols són aproximades.

MAPA DE LES TERRES DE LLENGUA CATALANA

mer moment, però un cop es posa en relació amb les gravíssimes amenaces que per a l'existència del nostre poble representa la disminució de la natalitat (2) i la gran mortalitat, cal arribar a la conclusió de que aquest ràpid augment és degut a l'atracció exercida pels grans centres industrials de la "província" de Barcelona, sobre les masses de gent forastera — altra causa perniciosa per a la conservació de la puresa ètnica del nostre Poble.

El Regne de València posseeix més de la tercera part dels que parlen la nostra llengua. Però el seu augment de població en els darrers 20 anys, representa sols la quarta part de l'augment total. Cal notar que de l'augment de població del Regne, prop del 72 per 100 correspon a la "província" de València.

L'augment de 40,000 habitants de la "província" de Lleyda té el significat falaguer d'haver-se no solament contingut el moviment de despoblació de finals de la passada centúria, sinó d'haver entrat aquest territori en un període de floreixement.

El nombre d'habitants que contenen les Terres de Llengua Catalana, per quilòmetre quadrat, s'expressa en el següent quadre, junt amb l'augment en els últims 20 anys:

"Províncies"	1900	1920	Augment 1900-1920
Barcelona	137,12	175,46	38,34
Tarragona	52,07	54,72	2,65
Lleyda	22,60	25,90	3,30
Girona	51,03	55,52	4,49
Catalunya	61,08	72,83	11,75
Balears	62,15	67,59	5,44
Alacant (zona catalana)	79,33	88,07	8,74
València (zona catalana)	156,94	181,07	24,13
Castelló (zona catalana)	51,42	52,22	1,20
València (zona catalana)	93,80	104,46	10,66
Osca (zona catalana)	11,90	13,51	1,61
Saragossa (zona catalana)	12,46	15,69	3,23
Terol (zona catalan)	24,35	26,16	1,81
Zona Catalana d'Aragó	14,48	16,39	1,91
Catalunya "Francesa"	54,01	55,51	1,50
TERRES CATALANES	62,92	72,19	9,27
Estat Espanyol	36,84	42,24	5,40
Estat Espanyol (sense Terres Cat.)	33,03	37,87	4,84

(2) Dr. H. Puig i Sais, *El problema de la natalitat a Catalunya*.

En resum, en un quilòmetre quadrat de les Terres de Llengua Catalana hi viu prop de doble nombre d'habitants que en un de les Terres de Llengua Espanyola. València és, de totes les regions de nostra parla, la que té la població més densa, i la "província" de València és la de màxima densitat (181 habitants per km.²). Barcelona és la "província" que en els darrers 20 anys ha tingut una major concentració de població (38 habitants més a cada km.²).

Com que les fronteres lingüístiques i les administratives no coincideixen a l'Aragó i València, té interès fer una comparació entre l'extensió i la població dels dominis lingüístics del català i l'espanyol en valors absoluts i percentuals:

Províncies	Ext. total kms. ²	Ext. del català kms. ²	Tant per 100
Osca	15,149	3,569	23,56
Saragossa	17,424	892	5,12
Terol	14,818	1,113	7,51
Aragó	47,391	5,574	11,76
Castelló	6,465	4,857	75,13
València	10,751	4,235	39,39
Alacant	5,660	4,253	75,14
Regne de València	22,876	13,345	58,34

Províncies	Tot. hab.	Hab. lleng. catalana	Tant per 100 d'hab. llengua catalana		
			1920	1900	Augment
Osca	250.508	48,232	19,25	17,34	1,91
Saragossa	494,550	13,997	2,83	2,63	0,20
Terol	252,096	29,119	11,55	11,01	0,54
Aragó	997,154	91,348	9,16	8,84	0,32
Castelló	306,886	252,624	82,32	80,35	1,97
València	926,442	766,838	82,77	82,40	0,37
Alacant	512,186	374,581	73,13	71,76	1,37
Regne de València	1.745,514	1.394,043	79,86	78,85	1,01

Es veu que a València no es corresponen exactament les valors percentuals de la població i de l'extensió del domini lingüístic. Mentre a les "províncies" de Castelló i Alacant l'extensió geogràfica de la nostra llengua és d'uns 3/4 de l'extensió total, els que hi parlen valencià representen 4/5 dels habitants. A la "província" de València la diferència és més notable encara: els que parlen valencià són més del 82 per 100, i el territori que habiten és el 39 per 100.

Cal observar que la proporció entre els que parlen valencià i espanyol a València, no s'ha mantingut inalterada des de 1900 a 1920, sino que ha augmentat (per bé que lleument) la proporció dels que parlen valencià, com pot veure's en les tres darreres columnes del quadre precedent. Aquest resultat es mostra més clarament encara fent una comparació dels augments de població en el període 1900-1920 en aquests territoris bilingües. Mentre la zona catalana del Regne de València ha augmentat en 142,233 habitants (8,96 per 100), la zona espanyola ha augmentat sols en 15,748, o sia el 0,99 per 100; el cas de la "província" de Castelló és més extraordinari encara: la zona catalana augmenta 2,872 h. (7,49 per 100), la zona espanyola *disminueix* 3.942 (—11,15 per 100).

Si sumessim l'extensió i el nombre total d'habitants del Regne de València, tal com en l'actualitat està administrativament constituït, al comptar l'extensió i els habitants de les nostres Terres, aquestes foren en total: Extensió: **70,384 kms.²**. Població: **4.744,604** habitants.

Els habitants d'una regió de Llengua Catalana poden fàcilment anar a residir a una altra, privant-los la semblança de la llengua de pensar que han deixat llur terra. Pels habitants de cada "província", el cens de 1920 fa constar per primera vegada, la "província" on nasqueren. Això ens permetrà d'obtenir resultats interessants sobre la procedència dels habitants de nostres Terres.

Aquest quadre mostra els fills d'una regió de parla catalana que resideixen en les altres:

Regió de residència	Procedència			Total
	Catalans	Valencians	Balears	
Catalunya	—	91,211	8,248	99,459
València	8,981	—	1,103	10,084
Balears	2,498	1,824	—	4,322
Total	11,479	93,035	9,351	113,865

En resum hi ha 113,865 persones de parla catalana que viuen dins de les nostres terres, però fóra de la regió on nasqueren. El contingent major el donen els valencians residents a Catalunya, especialment els residents a la "província" de Barcelona que són 80.466, de manera que bé pot hom dir que els valencians es troben a Catalunya, com a casa llur.

Paral·lelament és de gran interès determinar la quantitat de persones de llengua catalana residents dins el domini lingüístic de l'espanyol, cosa que expressen aquestes xifres:

Catalans, 34,716; Balears, 3,974; Valencians, 54,239. Total, 92,929.

Resulta, doncs, que a dins d'Espanya hi ha 92.929 habitants de llengua nostra, de manera que caldria afegir aquest nombre al de persones de Llengua Catalana, que entre tots resultaria en conjunt **4.486,062.**

Els valencians formen el major contingent d'aquests emigrants. En quant al lloc on van establir-se, l'Espanya Central és la que conté més persones de llengua catalana (34.400), degut especialment a les meravelles del centralisme madrileny, puix la "província" de Madrid sola té 23.864 persones de nostra llengua (de les quals 13.990 valencians). Però els habitants de les vàries regions de parla catalana mostren diverses atraccions en llurs emigracions. Després de l'Espanya Central les regions més preferides pels de la Catalunya estricta són Aragó (6,081), Andalusia (4,924) i regió Vasco-navarra (4,020); els valencians van a Múrcia (11,085), Andalusia (9,757) i Aragó (7,269), i els balears a Andalusia (883), Múrcia (262) i regió Vasco-navarra (238), o sigui en resum que els territoris naturals d'expansió dels homes del nostre Poble, són les costes mediterrànies i la conca de l'Ebre.

Crec que és de la major transcendència determinar ara el nombre de persones de Llengua Espanyola que habiten dins les terres de Llengua Catalana. Pugen a la important quantitat de 263,677, distribuïts així per regions:

Catalunya, 200,837; Balears, 5,586; València, 57,254. Total, 263,677.

A cop d'ull es veu que és extraordinària llur concentració a la Catalunya estricta (200.837). La major partida d'ells habita la "província" de Barcelona (171,134 o sigui el 64,90 % del total), dels quals pot dir-se encara que la majoria habiten a la Ciutat de Barcelona. En quant a la professió d'aquesta massa immigrada, parlant en termes generals, es descompon en dos grups: funcionaris de tota mena de la màquina administrativa espanyola, i obrers que fan els treballs més feixucs i que menys requereixen una preparació tècnica. Aquest fet cal tenir-lo molt present al tractar del problema social a Catalunya.

Així mateix no pot passar-se per alt l'altre fet de que es tant forta la potència assimilativa de Catalunya, que els fills dels immigrants parlen català ja a la primera generació, al contrari d'allò que s'esdevenia a Bohèmia, Polònia o Irlanda.

Els aragonesos formen la partida més grossa dels immigrants (83.147, dels quals 70.190 a Catalunya), segueixen els castellans i lleonesos (57.426, dels quals 40.313 a Catalunya; essent quasi la tercera part, 16,346 fills de la "província" de Madrid), de murcians n'hi han 55,810 (38,318 a Catalunya i 16,325 a València a on són els que abunden més), d'andalusos 37,983 (dels quals 28,739 a Catalunya), etc.

Fóra molt interessant poder completar aquestes notes amb estadístiques de la gent de parla catalana que està escampada pel món. Hi ha molts catalans i valencians a França (uns 12.000 a Perpinyà solament), mallorquins a Alemanya (almenys abans de la guerra), colònies de menorquins i alacantins a les costes d'Algèria, jueus de parla catalana a Salònica, etc. Els emigrats a Amèrica són molt nombrosos, solament els procedents de la Catalunya estricta residents a l'Argentina i Cuba han estat avaluats en 100.000, però manca saber els que hi ha a altres repúbliques i els procedents d'altres regions de nostra llengua, els quals per xifres anotades més amunt es veu que emigren en majors nombres que no pas els catalans. No crec que pugui considerar-se exagerat calcular en 250,000 la gent de nostra parla que habita fóra de l'Estat Espanyol. Comptant-los a ells, la xifra total de les persones de Llengua Catalana, pujaria en total a **4.736,062**.

Per tal de donar idea més clarament de la valor de les quantitats trobades per a l'extensió i la població de les Terres Catalanes, és convenient comparar-les amb les d'altres països d'extensió i població semblants (1).

TAULA COMPARATIVA D'EXTENSIONS

	Kms. ²		Kms. ²
1. Albània	28,500	9. Estònia	59,868
2. Bèlgica	29,451	TERRES CATALANES ...	60,835
<i>Catalunya estricta</i> ...	32,194	10. Letònia	64,625
3. Holanda	32,724	11. Panamà	83,702
4. Salvador	34,155	12. Irlanda	84,259
5. Suïssa	41,297	13. Portugal	91,741
6. Dinamarca	42,919	14. Grècia	108,396
7. Sto. Domingo	49,973	15. Bulgària	108,570
8. Costa Rica	59,455	16. Cuba	124,295

(1) Treiem les dades del *Statesmen Yearbook*, 1923.

TAULA COMPARATIVA DE POBLACIONS

	Hab.		Hab.
1. Panamà (1920) ...	401,428	17. Bolívia (1915) ...	2.889,970
2. Costa Rica (1920)	468,373	18. Georgia (1915) ...	3.053,345
3. Hondures (1920)...	637,114	19. Dinamarca (1921)	3.289,195
4. Nicaragua (1920)	638,119	20. Finlàndia (1919)...	3.335,237
5. St. Domingo (1921)	897,405	21. Xile (1920)	3.754,723
6. Paraguay (1917)...	1.000,000	22. Suïssa (1920)	3,880,320
7. Albània (1920) ...	1.400,000	TERRES CATALANES	
8. Uruguai (1920) ...	1,494,953	(1920)	4.393,133
9. Salvador (1921) ...	1.500,000	23. Irlanda (1921) ...	4.496,000
10. Letònia (1920) ...	1.503,193	24. Perú (1908)	4.500,000
11. Estònia (1920) ...	1.750,000	25. Lituània (1914) ...	4.800,000
12. Equador (1915) ...	2.000,000	26. Bulgària (1920) ...	4.861,439
13. Guatemala (1914)...	2.003,579	27. Grècia (1920)	5.447,077
<i>Catalunya estricta</i>		28. Colòmbia (1918) ...	5.855,077
(1920)	2.344,719	29. Suècia (1920)	5.903,762
14. Venezuela (1920)...	2,411,952	30. Portugal (1911) ...	5.957,985
15. Noruega (1920) ...	2.646,306	31. Holanda (1920) ...	6.841,155
16. Cuba (1919)	2.289,004	32. Bèlgica (1920) ...	7.684,272

J. M.ª B. I R.

A LA SENYERA DE L'ORFEÓ CATALA

Benedicció del Bisbe de Perpinyà en el moment d'ésser-hi col·locat el Reliquiari del Rei En Jaume, el dia 2 de febrer 1923.

Déu et beneixi, oh, Senyera il·lustre, que fas onejar als aires de la terra catalana les barres de sang i d'or del teu escut gloriós! Quant passes enarbolada per les mans dels cantaires catalans, dirigint-te a la Seu de Santa Eulària, el Cel trontolla d'alegria i obra les seves portes per a que l'harmonia dels teus himnes sagrats omplin els patis celestials. Quant vas pels carrers o pels camps, ciutadana o camperola, les valls, els monts, la mar, fan tornaveu a tes cançons terrigenes, i el Rei del Pirineu, Canigó, suslevant sa corona de plata, et saluda i t'admira.

Déu et beneixi, oh, Senyera patriota, emblema de la vitalitat d'un poble que vol viure sa vida pròpia en la terra que Déu li ha donada i afirmar-hi sa personalitat moral, feta de tradicions llunyanes i de

sentits atàvics tramesos per les cançons i els goigs que sonen en ta lira com cants de rossinyol o d'àngels!

Déu et beneeixi, oh, Senyera feinera, sembradora diligent de les collites dels istius pròxims! Quant transcorres la pàtria catalana, fent sonar ta lira harmoniosa, tos cants són com una arada invisible que torna a obrir la nostra terra per a sembrar-hi la llevor del pervenir de la raça.

Déu et beneeixi, oh, Senyera conqueridora, que vas anar amb pas triomfal per els grans camins d'Europa, fent aplaudir pel món civilitzat Catalunya i la Ciutat Comtal. Veu's aquí que Don Jaume, el Rei Conqueridor, t'aporta el testimoni de la seva sobirana reconeixença engalanant-te amb un preciós reliquiari d'un cabell del seu cap. Així l'avi Guifrà el Pilós, havia hermojejat ton escut amb la sang de les quatre barres.

El Bisbe del Canigó t'envia, oh, Senyera de l'Orfeó Català, la seva benedicció com a testimoni d'amor i d'admiració.

MONSENYOR CARSALADE

LA FUNDACIÓ BERNAT METGE

Nobilíssima i agosarada és la gran empresa de la Fundació Bernat Metge de publicar una col·lecció catalana dels clàssics grecs i llatins, sota l'illustre mecenatge d'En Cambó i d'aqueix home interiorment sollevat per tota mena d'activitats que es diu Joan Estelrich, i ben propici el moment escollit per a la seva realització. La Renaixença catalana — per causa de l'ensopiment racial que ens empeltà l'entroncament dissortat de la nostra terra amb els esclavitzadors, en plena fruitada del Renaixement — fou una tasca de reconstrucció lenta i pacient. Així hem vist com, l'un darrera l'altre, els grans moviments culturals (romanticisme, realisme, preciosisme, etc.) eren sentits a Catalunya amb molta posterioritat.

Mentrestant, però, Catalunya ha anat avençant vers una posició de maturitat, i la mateixa realització de l'empresa que intenta la Fundació "Bernat Metge" n'és un senyal indubitable. L'entusiasta acolliment que arreu s'ha fet al nou projecte i als volums ja publicats (Lucreci, de la Natura pel Dr. J. Balcells; Vides de C. Nepos pel Dr. M. de Montoliu) — n'hi ha prou amb fullejar, no ja la premsa catalana, sinó els mateixos periòdics estrangers que en mantes ocasions han palesat un total desconeixement de les nostres aspiracions nacionalistes—, ens corrobora, d'altra banda, la necessitat i l'oportunitat d'aquesta educació clàssica. La desorientació dels grans moviments revolucionaris en

pugna semblava que contagiessin poderosament les arts, derivant-se'n un decadentisme que ens deixava sospitar una cultura feta amb tota precipitació i sense bases sòlides. El retorn als clàssics ens en pot alliberar.

I aquest retorn no interessa únicament als literats i als artistes del nostre temps, puix el materialisme ens ha contagiats a tots i la sensibilitat del mateix poble vindria a ésser masella, si no hi posàvem remei. Tots tenim molta cosa a aprendre-hi, en els clàssics.

Però cal que en aquesta gran empresa tota la gent de parla catalana sàpiga pendre-hi part. No es tracta ja d'una obra més de propaganda interna. Pensem, ultra l'arrencada que això dóna a la nostra expansió mundial, en els nombrosos aventatges que una educació tan ferma i tan completa porta als nostres del demà. I així com ens sentim enorgullits els qui hem estat cridats a col·laborar-hi directament, els catalanas negligents s'avergonyiran — el dia del nostre futur gloriós — de no haver contribuït a un més ràpid desenrotllament de l'obra que s'està iniciant a Catalunya.

JOAN MINGUEZ

CRIDA DE LA SECCIÓ MALLORQUINA DE "NOSTRA PARLA"

Es una veu amiga de tots qui parlen es nostre llenguatge; és una veu que avui s'aça i comença saludant ses germanes disperses per Mallorca, Catalunya i València; és una veu que sona a amor a Menorca i amor a Menorca vol dir amor a sa llengua, als usos i costums, a s'esperit menorquí i a tot ço que ens dóna fesomia. NOSTRA PARLA no vol altra cosa que deixondir ses persones somnolents que encara no s'han entemut que tenen una llengua pròpia. Quina és, direu, la missió de NOSTRA PARLA? Aconseguir la unió espiritual de tots es qui formen sa petita família menorquina i fer feina per a divulgar i enaltir sa llengua nostra.

Davall des plecs de sa nostra bandera s'hi podran redossar tots els que estimin i respectin aquesta illeta, pensin com pensin, vinguin d'on vinguin. Aquesta entitat és gairebé un mosaic ideològic, unió germanívola de tots els qui estimen sa seva llengua, la qual considerem com s'ànima immortal del poble que la parla. La llengua és el Verb del Poble. Sa llengua és s'instrument que Déu ens va posar en els llavis per expressar les dolors i les dolceses que brollen de nostre cor; és sa síntesi de sa nostra història; ella ens recorda, plasmada en els papers

vells d'arxiu ses amples jornades i heroïques gestes des nostres avant-passats menorquins, ja amb ses armes, ja amb sa feina.

Nosaltres tenim amb sa parla menorquina un deure, que no podem deixar de satisfer; fins ara un sobirà despreci era només es culte que professàvem envers ella, sa qual cosa es va traduir en una corrupció des vocabulari tan bell i ta ncomplet. Tots junts hem de contribuir a sa desaparició de vulgarisme-estrangerisme, etc... i fer que es depuri i arribi a ésser ço que era.

Fes-ho això, bon menorquí, i estima sa teua llengua, tribúta-li un sagrat culte i llavors seràs col·laborador de NOSTRA PARLA. Ella no té ideals polítics; només té amor a Menorca, als menorquins i a totes ses coses d'aquesta illa volguda. Per estimar sa teva llengua no hi ha necessitat que facis cap renunciament.

Sempre farem remarcar amb força que no volem fer res absolutament que tingui caràcter polític; en nostres tasques caminarem un poc més amunt d'arran de terra, obrarem a cor obert, sense emprar altre habillament que sinceritat i senzillesa.

Sa nostra missió és aquesta: Honorar sa llengua i honorar Menorca. Fem-ho tots amb entusiasme i vehemència; no ens despreciam a nosaltres mateixos; "es qui no ama sa llengua que parla no s'ama a si mateix. La llengua fa s'homo."

Enorgullim-nos de parlar una llengua que ha servit d'expressió a una raça d'herois; una llengua que ha estat portada a molt amagats i llunyan, pobles d'Europa; així com es catalans la van estendre pels ducats d'Atenes i Neopatria i per Sicília i Alguer, un bon punyat de feiners menorquins l'han duta a Alger on tantes mils persones s'expressen amb aquesta parla.

Homes de bona voluntat, ajudeu tots a NOSTRA PARLA en sa seva tasca!

Homes de carrera, comerciants, obrers, tots podeu contribuir a sa realització d'aquest ideal.

Per sa Comissió Organitzadora,

MARÇAL PASCUCHI

CRÓNICA DE «NOSTRA PARLA»

REUNIONS DEL CONSELL DIRECTIU

Han tingut lloc els dies 13 i 21, amb assistència dels senyors Nicolau d'Olwer, Civera, Bermúdez, Girona, Esmandia, Faus, Pascual, Massó, Negre-Balet, Cardona i Batista.

S'han pres, entre altres, els següents acords:

Subscriure NOSTRA PARLA a la *Revista Musical Catalana*, de Barcelona, i *Pàtria Nova*, de València.

Concedir un premi consistent en llibres a la Delegació d'Arenys de Mar, per tal que siguin distribuïts en el Concurs d'Història de Catalunya.

Subvencionar NOSTRA PARLA de Mahó amb 100 pessetes bon punt hagin publicat el núm. 12 de la seva revista.

SOCIS NOUS

Andreu Carbó, Enric Escudé, Salustià Rodríguez, Salvador Vendrell, Jaume Ferrer, J. M.ª Rovira, Joan Rosset, Baldomer Vendrell, Carles Franzy i Josep Bosch.

CONVITS

NOSTRA PARLA ha estat invitada a l'Aplec de la Sardana, a la Conferència donada al Palau de la Música Catalana, per En Vicents de Moragas, a les festes en honor de Mossèn Jacint Verdaguer i a les conferències donades per En Delfí Dalmau a l'Ateneu Barcelonès.

COMISSIO DE PREMSA I RELACIONS

—S'han rebut donatius de llibres i impresos per ésser destinats a propaganda, de la Mancomunitat de Catalunya, del "Foment de Pietat Catalana", "Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana", "L'Estevet", "Amfora", "Lliga Regionalista", "Acció Catalana", etc.

—S'ha establert el canvi dels periòdics valencianistes "El Crit de la Muntanya" i "Pàtria Nova", de València, amb quinze periòdics catalans el primer i més de trenta el segon.

—"Pàtria Nova" ha estat enviada a totes les Delegacions de NOSTRA PARLA. A Barcelona es troba a la venda aquest periòdic al quiosc de Canaletes i al de davant del carrer de la Unió. Cal que tots els patriotes afavoreixin la premsa valencianista.

"GERMANOR VALENCIANA"

—Per elements valencianistes residents a Barcelona s'ha constituït "Germanor Valenciana", al carrer Boters, 16, la finalitat de la qual, és col·laborar amb totes les seves forces al ressorgiment de la personalitat de València, i fer que València vegi en Catalunya un exemple d'amor passat i d'inquietud per un millor pervindre.

NOTICIARI DE LES TERRES CATALANES

BALEARS

—L'Associació per la Cultura de Mallorca ha publicat el cartell dels Jocs Florals que seran celebrats el setembre vinent a Felanitx.

—Es troba molt avençada l'organització de NOSTRA PARLA a Menorca, comptant-se fins al present amb més de cinquanta adherits.

CATALUNYA

—Cal remarcar les interessants conferències desenrotllades per En Joan Martí i Miralles, al Col·legi de Notaris de Barcelona, en defensa del dret successori català.

—S'anuncia que molt aviat veurà la llum a Tarragona el setmanari català "El Camp de Tarragona."

—Es digne de lloança la campanya empresa per "El Noya", periòdic de Sant Sadurni, en pro de la catalanitat dels organismes locals.

—La Joventut Nacionalista del Poblet, d'aquesta ciutat, va commemorar i honorar amb brillantesa en els primers dies del mes que som, el "Corpus de Sang" i l'insigne Patrici Mossèn Pau Claris.

—El Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, de Terrassa, ha organitzat uns Jocs Florals infantils.

—Al local de "Foc Nou", de Castelló d'Empúries, ple de selecte públic, s'ha celebrat el dia 3 una llúida festa commemorativa del "Corpus de Sang."

—El primer diumenge d'aquest mes s'ha celebrat a Tàrrrega una patriòtica festa organitzada pels Pomells de Joventut, amb assistència del senyor Josep Maria Folch i Torres.

—El senyor Vallès i Pujals ha donat a l'Ateneu Barcelonès, una conferència tractant de la cultura de la nostra terra.

—Obtingué un ressonant èxit la conferència donada per En M. Massó i Llorens, distingit company nostre de Consell Directiu, al Centre Regionalista d'Arenys de Mar.

—Els Pomells de Joventut de Malgrat celebraren una llúida festa amb motiu d'inaugurar llur senyera.

—S'han celebrat a l'Escola Normal de Mestres de Lleyda, els exàmens dels alumnes de la classe de llengua catalana, que dona el senyor Sans Poch.

—Segueixen rebent-se adhesions a l'homenatge a Mossèn Rexach que s'està preparant.

—Amb motiu de beneir-se la senyera dels orfeonistes de Sant Josep, de Vilassar de Dalt, el diumenge, dia 3, s'ha celebrat una patriòtica festa que ha obtingut un èxit esclatant.

—Properament es reunirà a Lleyda un Congrés de Metges de Llengua Catalana.

—Amb èxit esclatant ha tingut lloc el diumenge dia 10, l'Aplec de la Sardana, que es ve celebrant anyalment.

—S'anuncien uns Jocs Florals juvenils a la vila de Malgrat.

—Ha causat fonda impressió a Catalunya el fet d'haver-se retirat de la política el capdavanter de la "Lliga Regionalista", En Francesc Cambó.

—El dia 17 l'Orfeó Català ha anat a Vilafranca a donar un concert, el qual ha constituït una bella manifestació de catalanitat.

—El dia 17 ha estat inaugurat, a Calella, un Grup Escolar.

—El dia 22 En Josep M.ª Junoy ha donat a l'Ateneu Barcelonès una conferència desenrotllant el suggestiu tema "L'Anti-Catalunya", que ha obtingut força èxit.

—El 25 En Ll. Nicolau d'Olwer ha donat la primera conferència del cicle organitzat pels "Amics de la Poesia", a les "Galeries Areñas", parlant de la "Poesia Clàssica Catalana."

—Ha estat profusament cursada una circular advocant per la creació a Moià d'unes Escoles que portin el nom de Rafel Casanova, ultra un monument a l'insigne màrtir per la Pàtria.

—El dia 26 En Ll. Nicolau d'Olwer ha donat una interessantíssima conferència a l'Ateneu Empordanès sobre el tema "*El nacionalisme de la "Crònica" de Muntaner.*"

—En Manuel de Montoliu a les "Galerías Areñas" ha donat la segona de les conferències organitzades pels Amics de la Poesia, desenrotllant bellament el tema "La Poesia del Romanticisme i de la Renaixença."

ROSSELLO

—Ha sigut publicada una Història del Rosselló, dels historiadors Josep Calmette i Pere Vidal.

VALENCIA

—A la Llotja s'ha celebrat l'Homenatge als Vells, organitzat pel Patronat de Previsió Social del Regne.

En dit acte el senyor Joan Pérez Lucía pronuncià un parlament valencianíssim, cantant la nostra senyera i la nostra terra i senyalant el camí que haurà de seguir el poble valencià per deslliurar-se.

—Per a les festes de juliol s'anuncia la celebració d'una cavalcada històrica amb motius extrets de la Història de la Confederació.

—Cal assenyalar la publicació de la Memòria de la Diputació de València, organisme que nodreix conscientment les esperances del per-vindre.

—A Castelló, lloc de la seva residència, morí En Francesc Baidal, jove patriota que milità en les primeres joventuts valencianistes.

—El regidor senyor Ballester Fosalvo pronuncià una conferència al Teatre Apolo explicant l'obra de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, il·lustrant-la amb diferents pel·lícules de les construccions escolars.

La mateixa conferència la va repetir a un teatre del Cabanyal.

—Varis nacionalistes ofrenaren un àpat de comiat a Vicents To-

màs i Martí, que per haver finit els seus estudis de medicina, s'absentà de València.

—La “Joventut Valencianista” ha publicat un manifest definint el seu criteri sobre el terrorisme i el Marroc.

—S'ha publicat “Pàtria Nova”, “El Crit de la Muntanya” i el periòdic de la “Joventut Regionalista” d'Ontinyent.

EXPANSIÓ CATALANA

BELGICA

—“La Renaissance d'Occident” de Bruselles que dirigeix M. Maurice Gauchez, insereix la traducció d'un conte d'Alfons Maseras, extret del volum “Contes Fatídics”. M. Albert Schneeberger, traductor, posa al final del seu treball un breu comentari, elogiant l'alta vàlua del nostre novel·lista.

FRANÇA

—M. Edmon Locare, des de “Le Lyon Républicain”, de Lió, en donar compte de la sessió musical organitzada per Grignon-Faintrenie, elogia la personalitat del pianista català Ferran Via i posa de relleu els seus coneixements sobre els nostres musicògrafs més celebrats.

—“La vida austera” d'En Pere Corominas, ha estat traduïda per M. Charles Romeu i editada a París, essent aquest un treball d'expansió catalanitzadora que remarcuem per la seva importància. Va precedit d'unes ratlles signades pel traductor, les quals constitueixen un seguit d'alabances al nostre poble i a la seva llengua.

—A l'Opera Còmica de París, s'ha estrenat amb veritable èxit “Pepita Giménez” del malaguanyat Isaac Albèniz. El crític musical S. de Pawlowski, des de “Le Journal”, en fa un merescut elogi.

—A darrers de juny han anat a Lourdes, en romiatge organitzat per l'“Hospital de Nostra Senyora de Lourdes”, un bon nombre de catalans, amarats de sentiment religiós i patriòtic.

ITALIA

—“Humanitas”, de Bari, comenta la personalitat artística de Santiago Rusiñol, Enric Casanova, Xavier Nogués i Joaquim Biosca. Aquest detingut estudi ve signat per l'infadigable Marius Garea.

—Al “Giornale di Poesia”, de Verese, el poeta i subtil crític Giuseppe Ravegnani, publica un interessant article sobre els nostres poetes, aturant-se especialment a estudiar Verdaguer, Maragall i els literats joves.